

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРБИЈИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРБИЈИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ШТА ЈЕ РОДОЉУБЉЕ.

Срби из босанске варошице Крупе имали су своју вероисповедну народну школу, у згради, која је била трошна.

Земаљска влада затвори ту школу, пре неког времена, из здравствених и педагошких обзира, док се не назида друга зграда, која би одговарала хигијенским и педагошким прописима.

Међу тим постоји тамо општа или комунална основ. школа, коју би могла сва деца полазити; али браћа Срби, православне вере, хоће да имају своју вероисповедну школу; и скупе, на брзо, међу собом 8000 фор. те назидају ове године нову школу, којој не може да замери власт, ни сједне ни с друге стране.

Али школе опет не може да буде, јер нема фонда, од куда ће се издржавати. Бадава они веле, ми смо жив фонд, ми ћемо издржавати школу, власт тражи засебан фонд и не дозвољава другшије.

Шта ће сад!?

Искупе се 10. (22.) дец. пр. г. на договор све одабрани Крупљани, Срби трговци, да се о том посаветују. Није ту било дугачких беседа, него кратких, али стварних, и створише фонд од 53.600 ф. и школа је осигурана.

Па како је то ишло?

Лепо!

Устане први Марко Добројевић, трговац, већ до сад познати добротвор, који је ове јесени основао три штипендије: две за мушку и једну за женско дете, и изјави, да он поклања своје две двокатне куће са целим намештајем и три куће кмета, (све у вредности од 40.000 ф.) и уз то 2000 ф. готовине. За њим устане Никола Јовановић, Раде Стефановић и Ристо Стефановић и приложише такође сваки још по 2000 фор.; а остали се наређаше за њима, те пружеше по 600 ф.: Јово А. Николић, Браћа Зјелковић, Михајло Станивуковић и Илија Предојевић; — по 500 ф.: Браћа Вајагићи; — по 400 ф.: Лазар Тешановић, Миле Тешановић и Ника Секулић; — по 300 ф.: Драгић Јовановић и Ђорђе Станивуковић; — по 200 ф.: Шшира Тодоровић и Лазо Маријановић; — по 150 ф.: Лазар Рашевић и Дако Недимовић; — по 100 ф.: Јово Ђулибрк и Јово Берића. Тако скупише они: 13.600 ф. готовине и 40.000 у непокретностима за један час.

Оволико родољубља тешко је још где

наћи и међу већим и богатијим народима, и ми се морамо дубоко поклонити пред овим великим пожртвовањем, те бележимо то као угледан пример за оне прилике, кад се и од нас потраже жртве за народну просвету и народно боље образовање.

Слушамо, да ће се у нас овамо покомуналити 50 српских вероисповедних школа, са незнатне оскудице од 12.000 фор. А у нас овамо има преко милијун Срба (у митрополији карловачкој), имамо фондова, што иду у милијуне, па ипак пуштамо 50 школа у туђе

руке, а нисмо кадри давати 12.000 ф. да откупимо то благо наше, док у Босни једно мало место од 3000 а само 500 српских душа ствара за један час фонд од 53.600 ф. за своју школу, те не да, да му сезеница превуче белим

То се зове, видите, родољубље; тако раде искрени пријатељи свога народа, и за то су заслужили, да им у духу одемо сви, да им се поклонимо и повичемо: Слава Вам, дична браћо свима, а на првом месту Вашем и нашем дичном сину: Марку Добровојевићу! Живели!

НЕШТО О СВИРЦИ И ПЕВАЊУ.

Из Езерових „Естетичких писама.“

Музика гласовима исказује оно, што је лепо. Мелодија или песма јесте управо сам лепо облик, армија пак јесте свеза гласова. Армија се оснива на одређеним математским правилима, но лепота самога израза исто се тако као ни лепота никоје друге уметности не може свести на правила, јер то није ствар разума, него ствар осећаја и фантазије. Но душа целе музике остаје мелодија, јер армија њој свагда тек као пратилица мора служити, права утецаја на дух и срце има само мелодија, као што она у простој природној и народној музици са свим за себе може постојати.

Па у чему лежи дакле лепота музикалног приказивања? Генијални Фридрих Шубарт вели да треба тонови лако да се претпају, да треба лако сједнога гласа прелебети на други, да треба гласови да бујају, да се дижу, да опадају, да изумиру; да треба сваки став у лепу обрису да се маркира; глас треба нежно да дрхће, трилери треба да су љупки а предудар ваља да буде сладак.

По тој теорији израза може се и појам лепога облика гласова сам по себи одети у речи. То је наиме музикална лепота, нараван живот духа, који осећа и мисли, а тај се дух јавља у највећем степену облагорођен, кроза сав круг осећаја, од најледенијег афекта до најраскалашнијег клика, и то у разветним и одређеним изразима.

Музика не захтева само осећаја, него и мисли, те ће дакле композитор, који има само осећаја а нема духа, исто тако као и у сликарству, фантастично и магловито лутати по царству гласова а не ће дати потпуна уживања, никад не ће захватити целога човека са свим његовим силама. Исто тако не ће ни уметник, који има само духа а нема осећаја, моћи потпуно задовољити, не ће никога моћи загрејати, па ма бог зна колико карактера и уметничког блага унео у своје композиције. У осталом и музика као све њене сестре, има тачну своју границу, преко које се не сме прећи. Она је међу свима најидеалнија.

Ко би код свакога певања одређено хтео да испита, какав се познат осећај и каква позната мисао њиме буди и изазива, тај би захтевао од духа, да се даде телесно видети или опипати. Певање је само за слух, а тај чулни орган је само чисто душеван, душевнији него вид и шпање, јер се отъуд не да спојити ни су чим материјалним. У ону погрешку упадају композитори, кад смисао речи хоће тачно и одређено да изразе. То је случај н. пр. у операма и песмама, где се свака важна реч, сваки осећај и свака мисао означава гласовима.

То исто важи и кад се изводе такве композиције, где се свака строфа приказује засеце и различно према смислу појеме. А напротив куд и камо већма утечу на-

родне песме, које са једном те једном мелодијом кроза све строфе приказују често све човеје афекте, и жалост и радост, и нежност и жестину, и узбуђеност и мирноћу; јер осенчивање различних осећања није ствар мелодије, него израза.

Неукусно је такођер подражавати тице певање, олују, гром, топове, коњски бат, писку и т. д.; кад то раде велики мајстори, то онда није право сликање, него се појединим звуцима, које уметник измами од мелодије, дају тек наслутити такви чулни предмети.

Лепо је то бавити се музиком. Али не тако, као што то чини свет и мода и жеља за уживањем, који ову уметност сматрају за удобно средство, да их прође време и да се испомажу у друштву, у које не могу иначе живота да унесу, јер нису довољно духовити. А не треба се такођер музиком бавити толико, да пренебрегнемо своје озбиљне дужности. Музиком не сме душа изаћи из равнотеже, слух не треба да постане финији од моралнога осећаја, такт музикалних композиција не треба да буде правилнији него такт живота.

Не може се порећи, да се то противи позиву женскога спола, кад се девојче изображава да буде виртуоскиња, кад дан и ноћ пева и свира, не би ли се тако извештила, да јој се свако мора дивити и чудити. Ретко ће кад такав створ бити добра мати, ваљана жена, достојна домаћица, а још ређе ће сама бити одиста срећна. Моћи ће је до душе занети чулна уживања, но то није права срећа, то је занос баханткиње, који се не само мудрацу, него и обичну човеку врло брзо огади.

Да ли свету такве виртуоскиње доносе асне, то је врло велико питање, а тако је исто велико питање да ли оне што помажу уметности, правој уметности.

Права уметност захтева пуно срце, сигуран дух и чисту душу. У царству армоније може само опет армоничка душа, која је подједнако развила све своје силе, владати и благодетно утепати. Дабогме да колоратуре, трилери и скокови траже одиста пеливанске, непрестане вежбе, које се могу протегнути на сав живот једнога човека; али баш те

ситнице кваре прави уметнички осећај и уништавају спасоносно дејство музике.

Кад се са тога гледишта узме та ствар, ваљало би држава и закони да ограниче страсно наврјени ентузијазам за виртуозе. Одобравање и награда, која се њима даје, не приличи им никако и са признањем других заслуга, које људском раду куд и камо више донесу асне а захтевају веће пожртвовање и већи труд, не стоје ни у какву одношају. Годишња плата велике какве певачице често достигне и двадесет до тридесет хиљада форината, а обogaљен ратник једва ако добије некокико стотина форината, исто тако и званичник, који је у државној служби неуморно радио, па и школски човек, кога с правом називамо васпитачем људства. Кад певачице сврше своју каријеру а оне лепо живе и уживају по кнежевским спахилуцима, многи пак песници умиру у највећој сиротињи и ништа не остављају својој породици.

Не треба дакле женске да иду за тим, да буду виртуоскиње за свет, него треба да се баве музиком ради себе и највише ради своје околине. Али кад уче ту уметност, ваља и саме да гледају да се у њој нађу, јер је број великих и разумних учитеља врло мален. Велики уметници ретко кад уче друге а где има људи са топлим срцем и бистрим духом, који са љубављу и разумом знају друге научити не само читаги ноте, него и разумети и осећати? Кад је женска једаред стекла механичку вештину, без које дабогме не може бити лепе свирке ни певања, и кад је уједно научила правилно и разгоетно читати, онда ваља да продре у сам дух композиције па да сама нађе израз.

Не ваља мислити да се израз састоји у пасажама и тешкоћама па нису увек вештачки склопљена дела то, што траже највећу пажњу, шта више врло често сва снага уметности лежи на са свим просту месту те кад је свирачица или певачица кадра то место потпуно да схвати и прикаже, нема онда за њу и за друге већег уживања.

Но сам израз не може човек научити ни од каква учитеља исто тако као што не може научити осећај и мисли. Израз

дакле свирачу или певачу мора дати његов рођени осећај. Само образован човек може с изразом свирати или певати. Потребно је дакле најпре испитати смисао музичкога комада. То је дабогме тежак задатак, јер наћи идеје водиље музици, то захтева фин слух, силну вежбу и дубок поглед.

Слух се зацело најбоље вежба многим слушањем. Разуме се, да човек мора за тим ићи да чује само што је добро. Чрез то чулно оруђе онда може дух лако наћи кључ, који му отвара и одгонета немушти језик тонова. Свагда дакле, ма како комад био састављен и армониски сплетен, ваља човек да тражи мелодију и у њој главни мотив, на који се често односи сав онај низ гласова, који долази за њим. Могло би се на пример почети с варијацијама, јер је ту у теми одељен главни мотив те га човек не мора дуго тражити. Па онда га човек може пратити кроза све варијације и тако научи језик тонова па онда зна, на који начин композитори обично одевају и приказују идеје. За тим би човек могао прећи на сонате и на исти начин наставити. У опери се већ у увертири, ако је добра, лако може познати главни мотив.

Кад је човек ушао у траг садржају музике, онда за цело не ће промашити израз, кад буде што изводио.

Много поучна о музици има у писмима,

(Свршиће се).

која је Целтер писао Гету. Целтер је био неимар у Берлину а имао је ванредан дар за музику и редак укусу у свим уметностима.

У читаву низу писама — а ту се налази и по која важна реч великога песника — има нарочито много zgodних опазака о музици и специјално о изучавању њену. Целтер је у Берлину основао био певачку академију, којом је хтео да распространи народно образовање. Али ево нека говори он сам :

„Главни разлог, са којег бих желео да сте сад овде, чисто је идејалан. Наш кор још никако није ништа друго до велик органон, који ја својом руком могу учинити да свира и који могу наместити као телеграф, те могу њим приказати велике ствари. Да га само видите и чујете једаред, пукло би вам пред очима како још ником није, па ни мени. Оргуља, у којој је сваки писак биће, које се може вољно кретати, може бити нешто највеће, но она тражи и највећи дух, који ће њом управљати. Тај би дух нашао у зајелници најлепшу и најбољу омладину не сасвим покварене велике престонице, која радо схваћа сваку добру реч и ћутке иде затим да оснује школу мудрости; њена средства најзад јесу појезија, армонија и певање. Ја још једаред велим: нашли бисте, што још нико није нашао; зар не ћете још да дођете?“

НЕКЕ ЗНАТНИЈЕ ЖЕНСКЕ.

Саопштио Љ. Л—ћ.

(Свршетак.)

Али и Софији беше већ доста насиља и убијстава. Она је сама држала говоре стрелцима да се умире и да очисте улице од људских лешина. Кад се покољи мало примирише, Софија је удесила, да се на захтевање стрелаца постави и Иван за другог цара поред малолетног Петра, јер ће иначе, тако се говорило, стрелци наставити пролевање крви. Искупише се бојари и достојанственици и напакон присташе на то. Али после два дана стрелци затражише

даље, да Иван буде први, а Петар други цар. И то су морали достојанственици примити.

Кад је Софија видела, да све иде по њеној вољи, сад тек учини главни корак за своју личност. 29. маја стрелци одоше к бојарима и изјавише жељу, да Софија буде регенткиња, пошто су оба цара малолетна. И та им жеља би саслушана као заповест. Одмах одоше патријарх, бојари и др. Софији и позваше је да се прими

владања. Она се с прва као мало устезала, као што је обичај захтевао, али мало касније изјави, да се прима државне управе. Од то доба се њено име свагда спомињало у свима државним наредбама и законима уз имена двају царева. Преко крви и мртвачких лешева дочепала се напокон Софија престола и скиптра царског.

Било је више њих, који су били пре позвани, да се приме регенства, као: мати цара Петра, жена цара Феодора, сестре софијине и две сестре цара Михајла, — али Софија беше од свију најмудрија и најодлучнија у раду. Поред ње нико се није могао уздићи.

Но и њој предстојаше сад велики задатак. Док није дошла до власти, она је многе грехе починила тиме, што је поштравала стрелце на побуну. Сад је требало колико толико те грехе поправити и спасти државу од крајње покварености и расула. Кад је Софија узела државну круну у руке, брзо је увидела, да духове треба макар и насилним путем уталожити и државну власт и утецај утврдити. Бивало је много опасности држави и власти државној, али се мора признати, да их је Софија брзо умела уочити и с мушком одлучношћу сузбити. Било је сељачких немира, верских ратова и војничких устанака, који су се само одлучним и окрутним мерама могли угушити. Софија се показала дораслом, да поврати углед опалој државној моћи.

Расколници, који војеваху против православне вере, нарочито задаваху Софији озбиљне бриге. Она је на њихово захтевање сазвала сабор у Кремљу, где су расколници имали да се препиру с православним о разним црквеним догмама. Расколници су се ту толико безобзирно понашали, да је она прекинула саветовање и напустила сабор. Задовољство завлада после тога међу расколницима! они говораху народу, како су они на сабору победили. Али преварили су се. Софија је друкчије мислила. Она се реши, да се енергично стави против њих. Имала је неколико сасма поузданих стрелачких регемента. Она даде новаца, да се међу овима разделе. Након неког времена ухвати вође расколничке и неке погубе. И

у другим крајевима по држави предузете су оштрије мере против расколника.

Али и многи стрелци посташе врло опасни. И у њиховим редовима било је доста расколника, те јавно избеше знаци незадовољства због таког поступка са њиховим једновернима. Нису баш најчаснији били путеви, којима је Софија стрелце умиривала, али млаким и невиним средствима тешко би и била што постигла. Настапе грађански ратови са многим покољима и смртним казнама, али на послетку стрелци ипак беху савладани и покорени. Сами они послаше посланике к Софији, да је моле за мир. Она је одлучно захтевала од њих покорност, да се неће мешати с расколницима, да неће красти и отимати и да неће дизати сељаке на побуну.

После тога немири се беху утишали, држава је почела добивати неку сталност и положај регенткињин мало се утврдио. Тада је настало доба рада на препорођају државном. Софија је са својим пријатељем кнезом Галицином увела многе унутрашње реформе, које су биле у многоме претеча успесима Петра великог и Русији зајемчиле напредак. Галицин беше велики пријатељ наукама и вештинама, но поред свију врлина беше му то мана, да је странце мало и сувише потпомагао. То је изазвало доста завера против њега и држави доста немира.

Но много више су узнемиривали Софију и њезина пријатеља Галицина спољашњи непријатељи. Русија је имала неприлике са Пољацима, Шведима, Турцима, Татарима. Особито Татари беху опаки и дивљи. Они су у 17. столећу у више пута упадали у Русију, порушили читаве градове, а становнике као робље отерали и на робовским сајмовима продавали. У свима градовима Грчке, Палестине, Сирije, Египта, Мале Азије, Турске беше толико руских робова, да су Турци подсмешљиво питали: еда ли има још људи у Русији? То је забележио у својој књизи „О промисли“ учени Србин Јурај Крижанић, (о којем је изашла лепа расправа дра Михајла Вујића у „Делу“ од о. г.) који је саветовао влади, да са хришћанским непријатељима углави мир, па да се сва снага напери на Татаре

и Турке. И сам народ је жедно изгледао, да се отпочне што против ових злих суседа и непријатеља.

Овај непријатан положај изазове Софију и Галицина, да углаве прво мир са Пољацима. После дугих преговора од више седмица дана једва је на послетку овај мир углављен. Русија је платила 146.000 рубаља, а Пољска се одрекла Кијева, на који је имала права, у смислу мира, који је пре овога био учињен. Уређење одношаја са овим моћним суседом (Пољаци тада још беху веома моћни под краљем својим Јаном Собјеским) толико је обрадовало Софију, да је издала проглас на народ, пун задовољства и среће. Између осталог рекла је ту: „Слава врло угледне руске државе допире далеко, до крајних граница васељене.“ Опојена срећом и славом почела је од то доба уз браћу своју да се потписује „самодржица.“

Али поред свега тога, што од Пољске није било сад опасности, и што је сам народ желео, да се освоји Крим и Татари да се прогнају из њега, ратови против Татара беху са свим без успеха. Руска војска ишла је у два маха противу њих, али први пут није дошла ни до границе, а други пут се зауставила на земљишту Перекоп. У оба случаја нездрава клима и непогоде и пожари у степима пожурили су их на повратак. Колико припада слава Софији и кнезу Галицину, да су и поред унутрашњих немира могли дати отпорне снаге и спољашњим непријатељима, толико терете ови неуспеси, који спадају у најмрачније епизоде руске. Нарочито терети Галицина, који беше вођа и он баш најмање поуздања имао, те се у оба случаја брзо повратио са бојишта. Па ипак кад се ова војска по други пут вратила, Софија је наредила, те су свечано дочекани, ма да боја нису ни видели.

Због свега овога овлада незадовољство у народу. Распиривали су га поглавито непријатељи софијини и галицинови. И стрелци почеше бивати незадовољни. Понашање софијино беше им уочно. Она се свугде истицала уз браћу као права царица. Ишла је као таква на водоосвећења на свечаности, на освећење храмова

и др. У цркви Успенски Собор заузела је она, док су браћа на царевом месту седели царичин сто. Шта више, дала је са истога одстранити завесу, да је може свако видети. Ковала је и новце са својим ликом. Све то вређало је чувство руског народа, који је био навикнут, да женскиње нема никаква удела у јавном животу. А стрелце је отуђило од ње то, што их она није више пазила као у почетку, и што је дала стрељати неке расколнике.

Софија се осети у след тога несигурна у граду Москви. Она пребегне у добро утврђени манастир Св. Тројица и позове племиће да се дигну на оружје и да дођу к њој. Између осталих дође и вођа стрелца Чованскиј, којег Софија даде погубити заједно са сином му, који беху вође незадовољника. Иста судба постигла је и многе друге незадовољнике. То је она захтевала, када се патријарх изјаснио, да ће се заузети за њу. После тога Софија именује новог заповедника стрелцима, који јој беше безусловно одан, те је рачунала, да ће је он моћи заштитити од нападаја. Сад јој се чинило, да је опет обезбеђена од опасности, те се поврати у Москву.

Цар Петар већ беше по добро прирастао. Одмах у младости избише знаци његова велика духа и челичне воље. Већ као дете беше прави војник. Волео је да добује, волео је сабље, пушке, у кратко већ за рана показа се, да ће још пре човечјег доба свог направити реда у држави. Софија се, истина, називала „самодржицом“, али је уочила опасност, која јој од Петра прети. Није јој било друкчије спаса, него да метне себи круну на главу. Али ко да јој помогне урадити? — Договорила се са новим заповедником стрелца, да се дигне побуна, те да се пријатељи Петрови Лав Нарешкин, Борис Галицин и други поубијају, царица удовица зароби, а патријарх збаци. Она и њени саветници надаху се, да ће у тим немирима и Петар и мати му бити погубљени. Делили су међу стрелцима новаца, давали им пића, разносили су међу њима свакојаке гласове о опасностима, које прете Софији, али ипак стрелци осташе мирни. Онда Софија побегне у „Дјевички“ манастир, бајаги, опасност је већ са свим

ту. Али и то не подиже стрелце. Од како је оно Софија њихове вође дала погубити, испала је била из њихове милости. Још оду неки стрелци Петру и поткажу му све софијине планове.

Петар побегне у манастир св. Тројице (који је са тога познат, да због добрих својих утврђења никада није био освојен). Нови заповедник Софијин над стрелцима, истина, бејаше ипак скупио неких 400 стрелаца у Москви, али за то главни и много већи део беше одан Петру. Кад је Петар пребегао у тројички манастир, онда се видело, ко је ипак прави цар. Све се то журило, да се стави на његову страну. Ту беху: његова мати, оружано племство, његов батаљон с којим се он играо, страни офисире, па чак и цела регимента стрелаца. И патријарх се прикључио Петру, те се тако јавно показа, да народ њега сматра за правог цара.

Приврженици софијини почеше се колебати и дођоше у забуну. Сами њени стрелци захтеваху, да се нови им заповед-

ник Шалковић изда цару. На послетку се морало то учинити. Вођа стрељачки буде најпре стављен на велике муке, да призна свој удео у завери против царева живота и за тим погубљен. И Медведјев би погубљен, а Василије Галицин програн у Пустосерск. Софију су и надаље задржали у Дјевичком манастиру и држали је под врло оштрим надзором затворену.

Петар беше тада од 17 година, и владаше већ тако рећи сам, јер цар Иван, истина водио се по имену као цар, али беше неспособан за тако велики задатак. Око Петра беху његова мати, Наришкинови, Долгоруки и Борис Галицин.

После тога је Софија у манастиру водила живот свој. Да је на челу Русији тада стојао какав слабији владалац, можда би се и била дочекала још једном царске власти, али крај Петра, потоњег силног и великог цара, то никако није могло бити.

Тако се онда за увек свршила владавина цардјевике самодржице.

МОДЕРНО ЦВЕЋЕ.

И ако су нам сва деца флорина омиљена, ипак налази се међу цвећем једно, које осталима претпостављамо. Такав један љубимац не мора бити увек представник лепоте и мириса, јер и на томе пољу влада често пека необјаснива наклоност. Тако су н. пр. немачка краљица Лујза и Гете највише волели хортензију, цар Виљем I. и Рихард Вагнер претпостављали су скромни различак (Kornblume).

Рано преминули цар Фридрих III поклањао је своју љубав љубичици, која је била и најомиљеније цвеће Наполеона I. Кад је Наполеон онако остављен умро на св. Јелени, нашло се је осушене љубичице у једном медаљону, који је као талисман носио на прсима. Његови војници прозвали су га због тога „отац љубичица“ (Papa la violette) и 1815 године одреде љубичицу као значку Бонамартиста. Позната глумица Маре Хтела је, да одузме љубичици тај њен политички карактер, те се појави једном

на позорници са китом љубичица у руци. Спремна на сваку борбу, ступи мирно пред публику и држаше духовити говор за потпуно слободу цвећа. Слушаоци уехићени њеним говором даваху им бурним плескањем знак одобравања. Али при свем томе, ни тада ни после не постаде ова модерно цвеће. Па ни у самој Аустрији, где је за време Бабенбергера била најомиљеније народно цвеће, у чију се је почасти свакога пролећа приређивао нарочито тако звани „љубичичин празник“, не дође до степена, за којим се је тежило.

Најотменије од свега цвећа је ружа, не узимајући у обзир да је црвена и бела ружа у четрнаестоме веку била значка кућа Јорка и Ланкастра. Најмоћнији и највиђенији овога света клањали су јој се. Ружа је љубимац аустријске царице Јелисавете.

Царица Фридриха воле јако из Хине донети Гарденију, врло скупоцен цвет у облику левка, жућкасто-беле боје као сло-

нова кост, јаког мириса, подобно мчрису перанце и персијског јасмина. Гарденију је увео као модерно цвеће у мушки свет брат царице Фридрихе принц од Уелса, који ју је изабрао као украс за рупицу од капута.

Јоргован је дуго време у Европи играо велику улогу модернога цвећа. Њега је први пут донео из Турске у Беч царски посланик Гислоин од Бусбеке и то у XVI веку. Из Беча је принет у Оландрију и одатле распрострањено се је по целој Европи. У то време, кад је принет из Турске, толико је завладао у моди, да су за време његовога цветања сви људи носили мале гранчице јоргована у рупицама од капута, а веће гране могле су се видети као украс на свима летњим женским шеширима. На крајевима цених марама, у појасевима од хаљина, свуда је вирила мала кита јоргована. Девојке су гледале, да се само у пролеће удају, како би се могле китити јоргованом. Пролеће и јоргован беху један појам; с тога није никакво чудо, да је лила боја постала модерна и да је Француска дан дани хваљена земља лепога јоргована.

Данас је већ пошло за руком вештим баштованима, да готово преко целе године одрже у цвету разне врсте јоргована.

Пре јоргована у XIII. веку за време владе Лудвика IX. унет је каранфил из Африке у Француску. Први, који су га изабрали за омиљено цвеће, беху: Рене од Анжу, херцог од Лонтригије, граф од Прованске, краљ неапољски, један скроман трубадур и велики војсковођа Лудвик Конде. Године 1653., кад је овај последњи као заробљен био премештен из Мозарепа у Винесне, ода се страсно на неговање каранфила и беше исти горд на сјајни успех, који је постигао у својој малој башти, као и над својом победом над шпанском војском. Из овога разлога носили су његови приврженици црвен каранфил на шеширима или капутима. Сами Бурбони, одакле је родом, и Конде, примили су ову моду, и у њиховој кући је управо колевка црвеном каранфилу и белом крину, који је био љубимац Шилеров. Каранфил, осим тога, што је био модерно цвеће, био је још и символ краљевске верности; на смрт осуђени ројалисти, идући на гиљотину носили, су у руци каранфил,

који су називали „ужасни каранфил.“ Каранфил је играо тако велики значај и у очима Наполеоновим, да је због њега промену боју пантљивице почасне легије.

Ова модерна цвећа због своје омиљености беху тада врло скупа. Скупљи него драго камење беху каранфили, њима су се китиле само прве аристократкиње. Један енглески крониста из XVI. века пише, како је венац од каранфила, који је носила херцегинја од Девонеира, коштао сто фуната стерлинга. Таки венци изађоше брзо из моде као и необично велики бели каранфил, који је принц од Уелса неко време врло волео. За овим појаве се каранфили разне боје и после њих дође „Воловско око“ (Chrysanthemum). Скоро неколико година владало је ово безмирисно народно јапанско цвеће као највећи украс по собама, а од 1892. виђа се чешће на капутима угледнога мушкога света. Воловско око или као што га у Јапану зову „Кики“, негује се тамо још од старога доба и постигли су разне сорте. Воловско око виђа се у Јапану не само у јавним баштама већ и у приватним. Царско јапански грб подражава ово цвеће и састоји се из једне округле плоче и шеснаест зракова. Сликари са највећом љубављу употребљују то цвеће. У јапанској и кинеској књижевности посвећене су овоме цвећу небројене песме и приче. Време њиховог цветања успева у Јапану од половине јесени па до краја. За то време су баште у Токио веома живо посећене. Једна необична реткост, која привлачи велики број посматралаца из целог света, јесте позориште, које представља „живе слике“, састављене из нарочито великих и многобојних ових цветова. Приказују се људи, разни предмети, читаве сцене из историје, митологије и др. све од самога цвећа.

Осим овога Јапанци и једу ово цвеће. Особито жути цвтови се врло радо кувају и служе као салата. Раздељено лишће пече се у шеничном брашну и као таково употребљује се за јело.

Воловско око није било дуго у моди, јер као украс у коси и хаљинама изгледало је и сувише велико и неукусно, а поред тога лишено најпријатнијег својства

свакога цвета — мириса. Од 1893. могло се је видети воловско око само по цветарницама и код женскиња. Људи се опет окренуше каранфили и то зеленом као море, плавом и лила. Против тога господарства каранфиловога борио се је јако скоро преминули особењак лорд Креве, који је хтео орхидеу да уведе у моду. Он је носио у свакој руници од свога капута по један цвет и није хтео да говори са оним, који то цвеће није обожавао. И доиста каранфил уступи победоносно поље орхидеји као и различку у своје време, кад га је Рихард Вагнер толико распростро са својим делима у Ници, да су се садиле читаве плантаже различка по баштама на Ривијери.

Само год. 1893. кад су руски морински официри славили своје победе у Француској спадне знатно каранфил са својом ценом. Позната госпођа Адам опоменула је, да „споменак“ (Vergissmeinnicht) припада Русима као њихово народно цвеће а не Немцима. У то доба могао се је видети „споменак“ у свима цвећарским радњама. Плаве као небо звезде провиривале су свуда, све су га даме носиле на шеширима и ни једна кита цвећа није била без њега.

Једва да су руски гости стигли у своју отаџбину, слава споменка беше већ пала.

У Енглеској има једно цвеће, које траје још краће време, само један једити дан је у моди и то 19. априла. Тога дана 1881. умро је познати државник и књижевник Дизраели Биконсфилд, а за њега се вели да је јако волео „јаглику“ (Primula); с тога његови поштоваоци образовали су једно друштво, чија је сврха, да дан његове смрти у самом његовом цвећу пропрате. 19. април зове се с тога „Јаглик-дан“ и тога дана све је у виду тога цвета; све женске носе је на прима, људи на капутима у рунцама од дугмета, кочијаша на дршци од бича а коњи на лопарима.

Можда ће још јаглика постати и модерно цвеће у Енглеској.

Народна цвећа не морају бити увек лепа, јер онда не би Ирландези изабрали за своје цвеће чкаљ и детелину.

И код грбова не игра лепота цвећа никакву улогу, као што то показује и сам Бизмарков грб, који претставља „женотргу“ (Wegwarte) и коприву. Ово исто важи и за цвеће разних политичких партија.

Боград. — С немачког превела

Катарина Холецова.

ДОПИС.

Пакрац, крајем децембра 1895. (Оснивање задруге.) Рад сам да извештим сл. уредништво и читатеље „Женског Света“, да ће се и у Пакрацу основати „Задруга Српкиња Пакрачанки.“ Давнашња жеља и идеја овдашњих Српкиња се отпочела остваривати. Почетак је ниже споменути проглас, а даљи корак је позив за састанак. Ради успомене шаљем и проглас и позив да се уврсте у лист, коме је племенита задаћа, да ревно бележи напредак Српкиња и да потстиче што више љубав удруживању и сложном раду српског женскиња. Проглас гласи овако:

„П. н. госпођо! Док женски сталеж у просвећеном свету не мирује, већ се бори и оно за напредак рода свога, док и Српкиње сестре наше по многим мјестима не мирују, већ живо утичу у борбу за напредак народни нам, а особито се истичу удруживањем, стварајући задруге, којима се помаже и диже Српство и просвета; док се све

то ван нас и око нас збива, ми Српкиње у Пакрацу у резиденцији епископској и околици Ћутимо и живимо повучени у тој мјери, да је већ за осуду, Време и дужност нам налаже, да и ми пођемо трагом просвећеног женскиња светског и српског, које се већ истакло радом, па да и ми учинимо, што нам чинит ваља: да се сложимо, па да оснујемо **Задругу Српкиња Пакрачанки**“ која би утецала на друштвени нам и просветни живот а у којој да учествује свака способна интелегентнија Српкиња, почев од затлијског сталежа па на више.

Држећи се дичног нам песника Змаја Јована Јовановића: „Треба хтети, треба смети, па да видиш куд се лети“, пренимо се и ми једном, те учинимо по дужности нам светој, која ће нас одвајати циљу лепом и племенитом.

Према том, П. в. госпођо, промислите о овој ствари, те да будете спремни за скорашњи са-

станак, који ће имати да ријеша, да ли да се задруга оснује.

У то име: сретно отпочеле и довршиле лепу замисао оснивање „Задруге Српкиња Пакрачанки!“

У Пакрацу, децембра 1895.

Вера, Љубав и Нада.“

За тим је изашао овај позив:

„Овим се позива п. н. госпођа — — — да изволи доћи на сестрински састанак (збор) који ће се одржати други дан Божића (26. децем. по ст. кал.) у 4 сах. по подие у великој дворани српске учит. школе.

Ред састанка је:

- 1.) Коститујисање т. ј. избор председнице, која ће руководити састанак.
- 2.) Извештај о смеру збора, односно решење: да ли да се оснује „Задруга Српкиња Пакрачанки.“
- 3.) Претрес правала.

4.) Избор привремене управе т. ј. председнице, 10 одборница, које између себе бирају потпредседницу, благајницу и тајника.

5.) Отпочиње уписивање према — §. друштв. правила за упис — фор. за свагда и — новч. месечног улога.

6.) Евентуалије.

У Пакрацу децембра 1895.

Сазивачби збор:

Анђелија С. Грубића.
 Јелисавета Ат. Зорчића.
 Мара дра Јовановића.
 Ленка Ј. Марковића.
 Јелена Н. Николића.
 Јулка Ј. Марића.

Извештач: Ј. Ј. Кнежевић.“

По досадањим свим знацима задруга ће да броји преко четрдесет чланова. Дај Боже, да се ова задруга оствари, те да буде пример и покретач и осталим местима, која требају а могу овакове задруге да створе.

—н—

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ШКОЛЕ.

Прослава. Српска учитељска школа у Београду навршује о св. Сави о. г. 25. годину, како је основана. С тога је управа те школе решила, да тај дан свечаније но обично прослави. Г. Јован Миодраговић, професор и бивши питамац исте школе штампаће за ту прилику опширну историју тога завода и раздаваће то о слави гостима и разашаљати другим просветним заводима.

Исту таку славу 25-годишњег опстанка обавио је и виши женски завод на Цетињу о Ваведенију прошле године као о патрону своме. Школа је ова навршила своју 25. годишњицу још прошле шк. 1894/5 г. али због смрти пок. цара Александра III. одложена је прослава ова до сад. Приликом овом приредила је књегинја Милена у двору доручак за све ученице овога завода и по том игранку. На тај дан измењале су брзојавне поздраве књегинја Милена, као заштитница завода и удова царица руска као оснивачица, а садања врена управитељка истог завода г-ђа Мертваго, добила је царско признање за своје труде и подвиге, којима

је довела завод до лепог гласа и уздигла га у ред најбољих завода ове врсте те је исти на југу нашег српског и словенског света постао привлачна снага за оне родитеље, који траже својој женској деци више образовање.

Више женско образовање у Угарској. Краљевски уг. министар богочасти и јавне наставе Др. Јулијус Влашић издао је, пред Божић прошле године, позив на свеучишта будимпештанско и клушко (колошварско), да имају примати за редовне слушаоце на медицинском, апотекарском и филозофском одељењу и женскиње, које исправама својим докажу, да су прописане студије довршиле. По томе се морају сад примати женске и на гимназије за приватне, ако не за редовне ученице, да се могу спремити за ове више науке.

ИЗ ДРУШТВА.

Суботичка добротворна задруга Српкиња приређује на Три Јерарха 30. јануара о. г. Беседу с игранком код вароши Пеште, а уз пријатељско суделовање г-ђе Маре Вуја Недељковића из Тур. Бечеја, г-ђице: Анђелије Павловићеве из Панчева, Иванке Коњовићеве из Сомбора, и Да-

нице Коњовићеве; г. г. Дра Милана Кирјаковића, Фрање Гаала и других. По овом лепом програму и овим извреним суделовањима, можемо судити, да ће и ова забава као и све досадање у Суботици, бити величанствена.

Новосадкиње. Добротворна Задруга Српкиња у Нов. Саду обдарила је о св. Николи пр. год. преко 50 женске деце из основне и више девојачке школе. Набавила је 49 пари ципела, 32 ком. вунених марама, 13 к. чарапа и 72 метара зимска штофа.

Р А З Н О.

Краљица Наталија дошла је децембра месеца прош. г. из Бијарица своје узвишеном сину Краљу Александру у госте, да проведе божићне празнике и зиму.

Нов епископ. Наша православна црква добила је у будимској дијецези новог епископа, досадањег проту будимског г. Јеремију Мађаревића, врло поштованог и уваженог свештеника нашег. Повнавајући скромност и родољубље овог сад првосвештеника можемо казати, да је и црква и школа добила у њему савесна и добра оца и старатеља.

ПЕСНИШТВО.

МОЈЕ ЖЕЉЕ.

Ето, ето, ново лето
У госте нам дође...
Оно старо, де, још мало,
П'онда би и прође...

А са новим летом ево
Мојих скромних жеља:
*Свила среће. пуне вреће,
Здравља и весела!...*

А на особ „фрајли“ желим
Туче удварача,
И по једно срце, — бар од
Медених колача.

А „шишцерку“ сваком желим
Порцију стрпења,
Кад већ дође доба страсна
Срцозаљубења.

Београд.

(Ил' награшке: жени желим,
Да донесе — рода,
Оно, што је још од *Еве*,
Сне до данас — мода!)

А *мумев'ма* желим опет
Уз послушност — — пара,
Јер им, — кажу, — ово кућни
Мир и љубав ствара...

Уредништву овом желим
Абонента прави,
(А не оних, с којих књига
У злу себе дави.)

А што *самом себи* желим,
Нећу ни да кажем...
(Хасне није, па све ако
У глас запомажем!)

Др. Казбулбуц.

ТЕРЦИ У СПОМЕНИЦУ.

Весело гредеш меком стазицом,
Крај родитеља цвећем посетом
Млађана душа високо емера
Срце ти бујно препуно жеља.

Ако те кадгод ерећа омане,
Са пута твога цвећа нестане,

1892.

Не роштај, нит' куни удес црни,
Не клони духом, нити поерни.

Не заборави Српкиња да си:
И буди скромна, то српкињу краси,
Српски сноси јаде, Српски певај,
Српски, кад буде, гаји нараштај!

Марија.

БОРИВОЈУ.

Где, где само колики си,
Сретан мајци био!
Ти си нада родитеља
Ти им живот мио.

Па већ умеш и да гучеш
Ти голупче мило,
Ал да умеш рећи: „бабо“
Шта би онда било?!

Ал што није, Бог ће дати
Па ће се и збити
Голупче ће ово мало
Мили голуб бити!

Шта ће онда чинит тиче
Не зна песма ова,
Боже здравља, свет ће видет'
Па и

Чика Јова.

* * *

Када вече благо; река мирно креће;
Спустио се санак на гору и цвеће —
А кроз вео мрачни
Са висина зрачни',
Заблисташе звезде по небесих широм
И звук ноћи тихе заструја свемиром.
Мостар.

Опет једно вече без мира и санка!
Опет неспокојство до рујног осванка!
Јер мислећи на те
Кроз немирне сате.
Чујем како трепти по суморној тами —
Само слутња моја што ме к теби мами...
Јов. А. Дучић.

ЗАБАВА.

СЕСТРА.

Већ је прошло неколико година од кад је покрива црна земљица. Сирота моја, добра Даринка! Увек је се с неком тугом сећам. Па ипак ми је успомена на њу тако драга, тако пуно необичне милине, да ми је врло тешко растати се с њоме.

Добра моја Даринка! Овај листак пребеле артије посветићу твојој незаборављеној сени. Допусти ми дакле, да узберем цветак један из венца оних врлина, које те красише

Даринка је била сирота приправница. Да, она је била сирота — сиромашнија од свију својих другарица. Другарице њезине биле су такођер сиромашне али су имале једно благо, које више вреди од сваког блага на свету — имале су добре родитеље, који су се по свом могућству за њих бринули. Којој беху номрли родитељи, та је имала ипак кога од старијих, ко се за њу бринуо. Даринчини родитељи беху живи, па ипак за њу мртви.

Даринка живљаше са својим осмогодишњим братом Жарком код неке сиромашне жене, која их је држала по врло малу цену. Како је она

јадно живела, то смо сви знали али се она ником не тужаше. Трпељиво је еносила своју беду надајућу се зар, да ће и њој кад сунце синнути. Само се бринула за брата. За њега је трпела оскудицу, за њега је радила најтеже ручне радове. Како дође у школу она нам прича о својем брату. Како се радовала, кад је Жарко пошао у школу, па кад је прелазео из разреда у разред.

Једном дође она у школу сетна, невесела. На наше питање, шта јој је, она не хте одговорити ништа. Тако је то трајало неколико дана. После се опет развесели, јер је добила од неке госпође потежи неки посао, који је требао за кратко време бити готов. Даринка се с таким вољом дала на тај посао, као да га из забаве ради. Како прође час предавања, ми се скупимо у једну скамију па ћеретамо, а Даринка одмах узме посао у руке па ради. Ми, несташне и безбрижне почнемо је задиркивати, како је с прђијом, али се она само смеши и ради даље. Онда још и не слутих каква је то тајна сила, која подстрекаваше Даринку на рад! Тек на Бо-

жић дознадох, зашто је Даринка тако неуморно и вредно радила.

Даринка је врло ретко одлазила својим другарицама „Кад ти не могу вратити, нећу ни долазити к теби,“ рекла би она, кад навалимо која на њу, да дође у наше друштво. То ми је дало повода, да је изазовем силом, да дође к мени, те одем први дан Божића после ручка к њој. Кад уђем у собу она сеђаше са својом бабом крај топле пећи и читаше. Врло се изненадила мојој посети. Одмах ме понуди да седнем и тако ми у разговору с њоме врло брзо прође време. Зачудих се, кад видех, да се већ смркава. „Е сад морам кући“ рекох „али сад мораш ти мени вратити посету и доћи к мени сутра.“ Она се мало снечиваше али најзад попусти. „Чекај само мало, сад ће доћи мој Жарко!“ рече. И тако ја остадох још мало.

Наједаред се отворише врата и у собу руни мали Жарко. Обрашчићи му се заруменили од зиме, очице му се светле од радости а ручицама је обухватио леп, шарен — вертеп. „А шта ти је то, Жарко?“ запитам га.

„Е — вертеп.“

„Аој — ала је леп! А од куда ти тако леп вертеп?“

„Купила ми сеша!“ рече малина поносито, и обеси се сеша око врата. А она га загрли с толико њежности, с толико љубави, као што је то само така добра сеша могла учинити.

Сад сам тек разумела ону њезину грозничаву журбу и ону радост, кад је добила посао.

Да дивне сестринске љубави! Не знам ни дан данас, како сам се опростила с Даринком. Срце ми је и данас препуно, кад се сетим оне дивне слике, пуне милоште и њежности.

Добра моја Даринка није дуго уживала плодове свога труда. Рано и прерано је променула свој јадан живот пун борбе и невоља са оним вечним, мирним, где нема невоље и беде. Али успомена на њу довека ће живети у мом срцу а ова црта је само један део читавог низа дивних врлина, које красеше ову узор-девојку.

Даница Бандић.

НА ПЛАНИНИ.

Слушај, говораше, један горди барон, једном од својих васала, ти си имао толико храбрости да дигнеш очи на моју кћер, толико смелости, да је љубиш и безобрзлука, да јој откријеш твоју љубав. Могао бих те казнити као што и заслужијеш, али ми кћи моја каже, да те воли и преклиње ме, да имам сажаљења према теби. Она је моје јединче и може ме умилостивити. Кажу, да си храбар и јак, кажу, да у хрвању, трци и осталим играма сеоским победиш твоје ривале. Па, лепо! Ти видиш ову планину, на којој је један од мојих предака усадио један крет? Ако будеш могао не заустављајући се ни минута, ни секунда, однети моју кћер на врх до тог споменика, дајем ти њену руку. Примаш ли?

Примам!

До сутра?

До сутра.

Сутра дан искупе се под планину многи сељани, да присуствују овом призору, који им је био објављен.

Млади човек је пред њима, мало потрешен, али охрабрен речима својих другова, осећао је да у њему куца јуначко срце.

Барон дође на коњу, можда сажаљевајући, што је дао обавезу том младићу, али ипак и надајући се, да ће смели васалчић насести у своме подузећу. Поред њега је његова кћи бледа, и дрхћући мољаше Бога да помогне ономе, коме она хоће да повери своју судбину.

На знак, који отац даде, младић је узе у наручје с пуно дирљивог израза нежности и поштовања. Узе је и пође лаганим али сигурним кораком. Он напредује, напредује, сељани га прате погледом и диве се његовој снази, а лице се бароново помрачује.

Још мора васал прећи преко песковитог земљишта, које се одроњава, па онда корачати и по клизавој стени. На једном од тих места видеше га, да посрће. Глас жаљења чу се у гомили, а у очима бароновим сину зрачак свирепе радости. Али у том тренутку млада девојка рече једну небесну реч на уво свом заручнику и пређе му својом глатком руком преко чела. Он доби нову снагу и победоносно пређе један оштар нераван. Па поново за тим изгледаше уморен и изнемогао. Онда му девојка приклони ближе грудима своју лепу главу, погледа га својим пла-

вим очима и диже руке у вис, као да би му тиме постала лакша. Њему се поврати снага помоћу овог излива њене љубави.

Пређе земљиште, које се ронило, пређе оштре стене, победи све препреке и најпосле дође на врх планине. Остаде тренутак стојећи, радујући се своме тријумфу, па онда изнемогао паде, заједно с драгим теретом.

Барон се на коњу приближи врху планине и нађе оба вереника непомичне у наручју један другог на подножју крста, коме је из њихових полутворених усана, као што је изгледало, била

упућена њихова последња молитва и последњи оглед.

Раздвојите их! повиче барон заповедајућим гласом неколиким сељанима, који су били пошли за њим.

Један од њих приближи се, клече и узевши у своје руке ладне руке младе девојке и младића рече:

„Бог неће, да се опи раздвоје: обоје су мртви!“

(Превод с француског)

Ниш.

Лада.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

Наш вредни и поштовани сарадник Др. Никола Вучетић из Шапца прештампао је своју радњу из „Српског архива за целокупно лекарство“ из 1895. г. бр. 7. 8. 9. и 10. „Дејство ментола у случајевима опасног блувања (vomitus perniciosus) — нарочито код трудних жена.“ Расправа је занимљива и за лаике. Па ово нам даје прилике, да препоручимо нашим отменијим кућама, да се претплате на лист „Српски Архив“ што излази у Београду под уредништвом г. Др. Милана Јовановића-Батута, јер ће у њему наћи многе поуке зарад здравља свога.

Изишао је из штампе и „Нови Орао“ илустровани календар за 1896 г. Издала га књижара Браће М. Поповића. Цена 5) н.

Од 1. јануара 1896. год. намеран сам да покренем нов књижевни лист, — будем ли наишао на онај одзив, коме се с правом надам — а намењен је нашој школској, на првом месту средњешколској омладини. Мислим, да онај доста велики број, који достиже до 10.000 ученика само по нашим средњим школама; заслужује да има свој лист и та мисао навела ме је, да се решим на то, не тако лако подузеће, те сад полажем наду у Вас и Вашу заузимљивост, да га могу привести у дело.

Лист би носио назив „Омладина“ а излазио би, буде ли одзив повољан, сваке недеље, а штампано би се на лепој финој хартији, на табак и по у формату некадашњег „Јавора.“

Да би овај лист што више дошао у ђачке кругове, којима је (као што рекох) и намењен решио сам се, да *цена листу буде на месец 0-50 дан.* а ради сигурности преплатника листа, као и олакшице у плаћању, на овај лист ће се

примати само месечна претплата, која би се полагала сваког 1-ог у месецу.

И сад се обраћам с учтивом молбом на Вас, браћо садругови, да будете добри, и да се узмете, те у кругу Ваших старијих и млађих другова, прикупите што већи број претплатника. Такође Вас молим, да порадите међу Вашим друговима, који раде на књижевности, да ме потпомогну својим радовима, јер ћу се радovati, ако њихови радови буду што више попуњавали ступце овог листа и ако су ми обећали сарадњу и неки наши важнији књижевници, који уживају леп глас.

Опширнији програм овога листа изићи ће доцније. Уверен, да ће те и Ви предујести ову замисао и да на Вашу заузимљивост могу рачунати.

Београд, новембра 1895.

Остајем с пријатељским поздравом

Борђе М. Јосимовић.

правник

Адреса: Штампарија Петра Танасковића, за Ђ. Јосимовића — Београд.

Седам приповедака за 50 повчића. „Ђурковићеве Ђерке“ од Фрање Херцега, гласовитог мађарског књижевника, на српски преведене разговетним и правилним слогом, као да су из српског извора потекле.

Књига износи близу осам штампаних табака а писац књиге, који је једва 33-ћу годину сти-гао, овенчан је већ са више награда књижевних учених друштава.

Приповетке су, поред једре садржине, пуне хумора, вредне и занимиве забаве, као и поуке, а црпене су из живота као нацрт једне породице братинског нам буњевачког народа; особе су у њима живо оцртаме, као да их видиш где живе

говоре пред тобом. По својој садржини пак и тежњи такве су ове приповетке, да могу пристати у сваку српску кућу, у руке и најсмирније Српкиње. У књизи је оцртан и живот и књижевна радња писца књиге.

Штампано их је за овај мах само за прву потребу, а могу се добити у књижарници потписаних. Књижарнице добивају обичан рабат. Иначе на купљених десет комада даје се једна књига на дар.

У Новом Саду, 12. (24.) новембра 1895.

Српска књижара и штампарија Браће М. Попоџа

Иван Томашић учитељ дољноградске дечачке школе у Загребу (трг Фрање Јосифа I. бр. 7. I.) позива на предплату на своју књигу „Гимнастичне игре“, која ће поред школске гимнастике имати и друштвене игре за младиће и одраслије, што је писац покупио по народу и што је превео из модерне енглеске игре. Књига ће изнети 15 штамп. табака с илустрацијама на фином папиру, укоричена у картон-папиру и вредиће 1 ф. 50 н. Претплата траја до 10. фебруара о. г. а књига ће изићи до половине марта 1896. г. Ко пошаље новце у напред добиће књиге о трошку пишчеву. То важи и за скупљаче, који ће уз то добити 10. књигу на дар. Ми се надамо, да ће књига, по садржини, бити вредна препоруке и да ју могу набавити сви учитељи, особито забавиће наше, јер ће наћи у њој много што-шта за своју потребу. У књизи ће бити и нотама неписане песмице!

Дечија библиотека по 3 новчића. Под овим насловом, почела је да издаје књижара Мил. Каракашевића у Сомбору илустроване приповетке за децу. Књижице су малене; свака је од шест листова, а има по 6 слика. У свакој се изнесе по једна прича за поуку деци, јер о деци и говори. Изишло је до сад 12 свесница са овим садржајем: И не води нас у искушење. — Нејаки Иван. — Лакомислени другови. — Мати и син, — Деца у шуми. — Бура на мору. — Не пацај се у свашта. — Два суседа. — Сироче. — Сиромашна породица. — Бог бдије. — Рада и Милева —

Све су лене и поучне приче, а привлачиће децу не само садржином, него и доста лепим илустрацијама.

Ово ће бити за празнике врло лепо, јевтини а притом и корисни дарови за децу. — Н.

Сељанчице. Наш сарадник и приповедач г. Миливој Чудомировић издао је и трећу свеску

својих приповедчица за народ под горњим насловом. У овој свесци има ових приповедака: Па шта је знала радити. — Гајдаш Мила. — Жалосни сватови. — Сеоски звонар. Ове су приповетчице изишле у Годишњаку календару од 1891 у „Јавору.“

Ко је читао прве две свеске неће му бити тешко ни мало, да набави и ову трећу, која ни у чем не уступа првим двома, цена је и овој само 20 новч.

Први Цвајетак, тако се зове књижица у лепој и укусној изради, што је издала књижара и штампарија Јована Радака из В. Кикинде код св. ап. Кирила и Методија. Цена 30 н. У књизи су песме младог нашег Крајишника Богдана Р. Милановића, који је своју песничку снагу окушао већ у нашим јавним листовима „Голубу“ и „Споменку.“ Песме су му све листом патриотског садржаја и пристају врло добро за наш млађи женски и мушки нараштај.

Изишао је 22. број „Босанске Виле“ са овим садржајем: Пјесме: Љуби!, од А. Шантића — Порука, од Јуније — Сестри над гробом, од Јов. А. Дучића — Ој облаци, од Н. А. — Приповијетке: Над гробом љубави, слика од Стеве Бешевића — Срце ил' цигерица, једно сакато разлаголствије од дра. Казбулбуца. — Поука: Узроци са којих је економска политика српских краљева старе српске државе била политика слободне трговине и њена еминентност за оно доба, од Мих. С. Полићевића. — Узимање топа за града спушкога, од Арнаута Палабарда. — Српске народне умотворине: Српске народне женске пјесме, забљ. Јово Тутта. — Каквих има будала на свијету?, нар. приповијетка из збирке Н. Т. К. — Листак. —

„Босанска Вила“ излази у Сарајеву два пута мјесечно сваког 15 и 30. Цијена је за све крајеве на годину 4 фор., на по године 2 фор. Ђаци добијају лист за 3 фор. Претплата и рукописи шаљу се на уредништво. Неплаћена се писма не примају. Рукописи се не враћају. Писма из Србије маркирају се 25 пара дин.

ЧИТУЉА.

† Даница Мартиновићева, учитељица у М. Сент-Миклушу испустила је своју млађану и невину душицу 28. децембра 1895. г. у В. Кикинди у свом месту рођења, а тек у 20. години живота. Замињивала је годину дана учитељицу гђу М. М. у Новом Саду и стекла ту опште

симпатаје са своје ванредне наивности. Она је била храна матери удовици а дика брату свом Ивану Мартиновићу нашем сараднику, учитељу панчевачком и уреднику дечијег листа „Споменка“ Учители в. кикиндеки у знак поштовања свога дали су у спомен место венца 5 фор. на српски учитељски конвигт у Новом Саду. Бог нека јој прими душу у рајске насладе!

† **Јелена Станојевићка** умировљена учитељица румска, упокојила се 24. децембра 1895. у својој 63. години живота. Беше примерна женска, савесна учитељица и родољубива Српкиња. Пратила је наше јавне народне ствари пуним интересовњем и била члан „Матице Српске.“ Вечан јој спомен!

† **Марија Вукчевићка** ванредна певачица, преминула је у Београду 25. новембра 1895. г. Она је својим анђеоским певањем лане задивила Карловце и Његова Светост патријарх очаран тиме позвао ју је на ручак изпочасти. На оперу је чинодјејствовао и сам митрополит београдски Михајло из особитог поштовања према њеној црквеној песми. Лака јој била црна земља и вечна памет!

Ружица Мирковић, мала ћерка од 6 година нашег уваженог лекара пришког др. С. Мирковића, преминула је 18 (30.) децембра 1895. после крат-

ког боловања. Нека Бог прими душуцу овог анђелка у рајске насладе, а родитељима нека даде снаге, да се утеше.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Госпојнца Нина (Ана) Николић, одавде, племенитим срцем побуђена, изволела је, на св. Николу т. г. 12 сиротих ученика и ученица са овд. школа шаловима и марамама обдарити.

Племенита госпојнца и врла Српкиња овдашња, која многа добра овд. св. цркви и сиротињи чини, и која уједно нашу књижевност пажљиво прати и материјално потпомаже и која од више година „Добротворној Задрузи Српкиња Новосаткиња“ као своје гоишње крајцарске прилоге шаље, сетила се ево и малиша и сиротана школских.

Поводом тог племенитог дела нека је у име обдарених ученика и ученица овде топла хвала изречена са жељом; да дичну ову Српкињу милостиви Бог у потпуном здрављу и задовољству још дуг низ година на радост и утеху сиротних и бедних поживи.

Иланца 8. (20.) децембра 1895.

Д. Лалборин.
учитељ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

С овим бројем отпочињемо XI. годину свога живота.

Како смо делали до сад, показује најбоље све већи број сарадника и пријатеља, те нас то и храбри, да истрајемо на том путу, куд смо пошли.

Али молимо за то и нашу поштовану публику, да нас и даље потпомогне у том својом претплатом и својом лепом препоруком у околини, те да се мисао наша што више шири и да се коло пријатеља и родољуба његових помножава.

На ту цел отварамо претплату и на идућу годину са истом ценом као и до сад, по 1 фор. или 2 круне за целу годину за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара, а за све остале земље 2 $\frac{1}{2}$ франка. Претплата се шаље напред и у једанпут за целу годину на уредништво листа, а у Србији прима претплату и књижара Велимира Валожића у Београду.

Послаћемо овај и идући број свима досадањим нашим претплатницима у нади, да

ће задржати лист; а ко нам не пошље претплату у течају прва два месеца или не јави ништа, сматраћемо, да неће да држи листа, па ћемо од 3. броја обуставити свима тим. Молимо и оне, који не би хтели даље држати листа, да нам врате одмах овај број, да се знамо равнати у штампању.

Јављамо, овом приликом, да имамо на расположењу још све примерке од прошле године, а имамо пуне примерке у меком повезу и од године 1887, 1888, 1889, 1890, 1892, 1893 и 1894, — и даћемо по 1 ф. комад.

Ко би хтео да купи дивот-корице за наш лист, ма за коју годуну, може добити овде код књиговесца г. Милана Манојловића по 70 н. комад. Ко пошље новце напред, примиће корице о трошку књиговесца.

Честитајући свима нашим досадањим и будућим претплатницима, читаоцима, сарадницима и пријатељима нову годину и препоручујемо се и даље њиховој љубави и наклоности.

У Нов. Саду 1. јануара 1896 г.

Уредништво.